

**ВІДЗИВ**  
**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора**  
**Павленко Олени Олександрівни**

на дисертаційне дослідження  
**Коцюби Романа Богдановича**  
**«Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної**  
**комунікативної компетентності**  
**майбутніх спеціалістів лікувальної справи»,**

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук  
зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті;  
01 «Освіта/Педагогіка»

*Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими  
науковими програмами.*

Звернення Р. Б. Коцюби до проблеми комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності (далі – ІКК) пов'язане з тим, що у сучасному світі в умовах інтернаціоналізації вищої освіти, зростання ролі мобільності у підготовці фахівців, а також постійного і стрімкого розвитку міжнародних зв'язків заклади вищої освіти покликані випускати фахівця не лише із достатніми рівнем професійних знань, а й з високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності. Вочевидь, що для цього вища освіта має працювати на перспективу та бути конкурентоспроможною, а отже відповідати на виклики сьогодення. Тому у фокус уваги дисертанта потрапив феномен «іншомовна комунікативна компетентність» як характерний атрибут сьогодення, один з серйозних викликів для вищої освіти в усьому світі та один із чинників становлення глобального освітнього простору, пов'язаний з широким спектром людської діяльності у процесі соціальної взаємодії та досягнення відповідних цілей. Ми погоджуємося з дисертантом, що сучасні методи та технології вивчення іноземної мови студентами ЗВО повинні відповідати світовим та європейським стандартам освіти, вимогам суспільства і, що на сьогодні є найактуальнішим, бути ефективно і швидко реагуючими на глобальні

виклики, якими є спалах COVID-19 і зумовлені ним широкі та тривалі карантинні й обмежувальні заходи в Україні та інших країнах світу.

Ці глобальні виклики зумовили необхідність вироблення педагогічною наукою концептуальних підходів до проектування ефективного освітнього інформаційного простору, що створює сприятливі умови для розвитку іншомовної комунікативної компетентності особистості. З огляду на це актуальність теми дослідження **«Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи»**, яке визначається суспільними і педагогічними потребами сучасного розвитку, не викликає сумнівів.

Варто відзначити відповідність теми дисертаційного дослідження Романа Богдановича науковим дослідженням Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, зокрема «Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності суб'єктів навчального процесу системи загальної середньої освіти в умовах інтеграції України до європейського освітнього простору» (ДР № 0114U002196), яке виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського «Система цінностей у контексті професійно-комунікативної культури майбутніх лікарів» (ДР № 0119U001460).

Представлена до розгляду дисертація Р. Б. Коцюби відповідає шифру спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Здобувач переконливо доводить, що ознайомлення з вітчизняним та зарубіжним досвідом використання комп'ютерно орієнтованих інструментів і засобів для навчання іноземних мов є актуальним у зв'язку з активізацією інтеграційних процесів в Україні, де інтернаціоналізація вищої освіти активно впроваджується у систему вищої освіти на різних рівнях, а також у зв'язку з посиленням карантинних заходів через пандемію COVID 19.

Зазначені чинники засвідчують, на нашу думку, педагогічну і суспільну актуальність дисертаційного дослідження Р. Б. Коцюби, предметом якого обрано комп'ютерно орієнтовану методику розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінка змісту та завершеності дисертації.***

Аналіз дисертації Р. Б. Коцюби свідчить про те, що структура дисертаційної роботи логічна, складається з чотирьох розділів, побудованих за проблемним принципом. Науковий апарат дисертації переважно коректний та відповідає меті й окресленим завданням роботи.

Заслуговує на увагу концептуальна ідея дослідження про те, що підвищення рівня ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи може бути досягнуто шляхом впровадження комп'ютерно орієнтованої методики та педагогічно доцільної і науково обґрунтованої організаційно-педагогічної моделі розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Надбанням педагогічної науки і практики є представлення автором у дисертації ретроспективного аналізу знакових міжнародних, зокрема й рамкових документів з питань мовної освіти (розділ 1.1, С. 43-46), а саме: Загальноєвропейських рекомендацій Ради Європи з мовної освіти, Блок-схеми кредитування щодо вивчення іноземних мов у межах 1971-1977 років, програми «Навчання мовам і комунікації», проекту «Вивчення мови для європейського громадянства».

Як засвідчив текст дисертації, дослідник на основі вивчення наукових доробків вітчизняних та зарубіжних учених представив науково обґрунтований підхід до аналізу теоретико-методологічних підходів щодо визначення сутності і структури іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців лікувальної справи.

Ознайомлення із текстом дисертації засвідчило використання Р. Б. Коцюбою міждисциплінарного підходу до вивчення проблеми використання комп'ютерно орієнтованих методик у процесі розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи. Авторське бачення процесу розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи полягає у застосуванні ідеї про

те, що цілеспрямована, спеціально розроблена система навчальних заходів з використанням традиційних форм та засобів навчання у поєднанні з сучасними інформаційними технологіями є передумовою успішного розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Дисертаційне дослідження має достатній рівень практичної значущості, оскільки в ньому розроблена та впроваджена процедура створення та використання комп'ютерно орієнтованої методики для розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи. Організаційне та методичне забезпечення автор пропонує реалізувати у вигляді розробленої і апробованої комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи. Заслуговує на увагу апробований інструментарій оцінювання (діагностування) ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи.

Наукову та практичну значущість мають результати дослідно-експериментальної роботи Р.Б. Коцюби щодо експериментальної перевірки ефективності розробленої комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи і організаційно-педагогічної моделі її використання.

Результати дисертаційного дослідження Р.Б. Коцюби базуються на достатній кількості вихідних даних. Ефективність проведеної експериментальної роботи підтверджено позитивною динамікою зростання рівня розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи за показниками когнітивного, мотиваційного та діяльнісного критеріїв.

За результатами наукового дослідження автором також запропоновано рекомендації щодо розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням ІКТ.

Висновки до розділів та загальні висновки дослідження коректні, виважені, цілком відображають виконання завдань дослідження.

***Нові факти, одержані здобувачем.***

**Найбільш суттєві наукові результати, особисто одержані здобувачем, на нашу думку, полягають у наступному:**

– обґрунтуванні та розробці організаційно-педагогічної моделі розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, що охоплює чотири блоки: *цільовий, організаційно-змістовий, технологічний, діагностично-результативний*;

– виокремленні та розкритті характеристик та складників ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи (*лінгвістичний; соціолінгвістичний; дискурсивний; стратегічний; соціокультурний; соціальний; професійний*);

– обґрунтуванні критеріїв (*когнітивний, мотиваційний, діяльнісний*) та рівнів оцінювання ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи (*низький, середній, достатній, високий*).

– уточненні змісту базового поняття дослідження «іншомовна комунікативна компетентність майбутніх фахівців лікувальної справи»;

– подальшому розвитку теоретико-методичних засад створення та використання комп'ютерно-орієнтованих систем і засобів навчання для розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи в системі вищої медичної освіти.

***Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.***

Дисертаційне дослідження має достатній рівень практичної значущості, оскільки представлені у дисертації процес і результати дослідження можуть позитивно вплинути на розв'язання педагогічної проблеми розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи із застосуванням комп'ютерно орієнтованої методики у контексті потреб інформаційного суспільства й сучасних викликів, таких як глобалізація, спалах пандемії тощо.

***Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.***

Сформульована мета й визначені завдання дослідження реалізовано на теоретичному та практичному рівнях ґрунтовно й доказово. Основні результати дослідження знайшли відображення у 20 одноосібних і 7 колективних публікаціях

дисертанта, зокрема у 12 статтях у наукових фахових виданнях України, зокрема й тих, що входять до міжнародних наукометричних баз – 5; 1 колективній монографії; 1 методичних рекомендаціях; 13 тезах доповідей у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій. Основні положення дисертаційної роботи здобувача представлені під час виступів на міжнародних і національних науково-комунікаційних заходах.

***Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.*** Аналіз структури й змісту автореферату дисертаційної роботи засвідчив його відповідність основним положенням дисертації і вимогам Міністерства освіти і науки України.

#### **Дискусійні положення та зауваження.**

А втім, вважаємо за доцільне висловити ряд рекомендацій, що можуть стати предметом конструктивної дискусії й сприяти подальшим дослідницьким пошукам дисертанта.

1. На нашу думку, дискусійним з огляду на нову редакцію Закону «Про вищу освіту» є формулювання теми дисертаційного дослідження «Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх *спеціалістів* лікувальної справи». Вважаємо, що у редакції «Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх *фахівців* лікувальної справи» назва роботи була б більш відповідною до рівнів вищої освіти, прописаних у Законі. Звичайно, використання усталеного терміну «спеціалісти лікувальної справи» в повсякденній практиці не викликає жодних питань, але в науковому освітньому дискурсі при формулюванні «компетентності майбутніх спеціалістів» адресація йде до рівня освіти «спеціаліст», що вже не відповідає сучасним реаліям.

2. У п. 2.2. доцільно було б, на нашу думку, не лише констатувати можливості хмарного офісу 365 (с. 66 – 67 дисертації), але й зосередити свою увагу на досвіді українських ЗВО, що були залучені до педагогічного

експерименту, щодо фінансових механізмів, які уможливили послуговування викладачами та студентами цих ЗВО платним інтернет-сервісом «хмарний офіс 365» (Microsoft Office 365) і його програмним забезпеченням, та запропонувати цей апробований досвід для ЗВО України.

3. Дискусійним також є твердження автора: «... аналіз праць вітчизняних та зарубіжних дослідників засвідчує, що проблема розвитку іншомовної комунікативної компетентності із застосуванням засобів ІКТ досліджується здебільшого в системі *загальної середньої* освіти» (с. 18 дисертації). Дослідження останніх п'яти років, як мінімум, дають змогу навести достатньо довгий перелік прізвищ науковців, які вивчали зазначену проблематику застосування засобів ІКТ в системі *вищої* освіти для удосконалення іншомовної комунікативної компетентності, зокрема О. Павленко, Н. Яворська, О. Кондрашова, О. Трякіна, Д. Мовчан, О. Бондарь, Чой Кванг Сун, Бе Джі Йон, Н. Тимченко-Міхаліді та ін. Але автор має рацію, що проблемам розробки та використання комп'ютерно орієнтованих методик розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи приділяється мало уваги.

4. На нашу думку, урахувавши те, що складовою сутності базового поняття дослідження «іншомовна комунікативна компетентність» дисертант розглядає підтверджену здатність застосовувати іншомовну комунікативну компетентність для навчання впродовж життя, то зауважуємо, що він суттєву увагу зосередив на описі восьми ключових компетентностей для навчання впродовж життя. Водночас недостатня увага приділена опису комп'ютерно орієнтованої методики удосконалення цих компетентностей для навчання впродовж життя. Важливим також у контексті досліджуваної проблематики був би, на наш погляд, аналіз зарубіжних і вітчизняних підходів, програм і методик, спрямованих на розвиток ІКК для використання у системі навчання впродовж життя.

5. У Переліку умовних скорочень (с. 14) не представлені такі

скорочення, введені дисертантом у роботі, як-от: ВНС (с. 33), ІКНС (с. 35), ЕОР (с. 68), СЕFR (с. 23) та ін.

6. Є зауваження технічного характеру (немає стильової уніфікації в оформленні списку використаних іншомовних джерел – №. 226-366; ВНЗ замість ЗВО – с. 17), прикрі лексичні, стилістичні та граматичні огріхи (с. 15, 17, 208, 147, 170), зокрема русизми (с. 15, 18, 31, 147, 170, 208).

7. На безумовне схвалення заслуговує значний обсяг використаних джерел – 366 найменувань, із них 140 – це джерела іноземними мовами. А втім слід зазначити, що серед цих 140 іншомовних наукових праць (№ 226-366) наявні лише два актуальних джерела, тобто джерела останніх п'яти років (№№ 317 та 337 від 2020 р.). Під сумнів можна поставити необхідність такої значної кількості праць 25-40-річної давнини (1965 р. - № 35; 1972 р. - № 304; 1980 р. - № 246, 259; 1981 р. - №№ 213, 283, 330; 1982 р. - №№ 231, 329; 1983 р. – №№ 56; 1986 р. - №№ 34, 138, 196, 339; 1987 р. - №№ 303; 1988 р. – № 164; 1989 р. – №6; 1990 р. - №№ 343, 1991 р. - №276; 1992 р. – № 232; 1994 р. – №№ 57, 107, 254; 1995 р. - №349, 1996 р. - №№ 292, 351). Однак ми розуміємо, що це можна виправдати тим, що значна кількість із зазначених праць відноситься до фундаментальних або довідникових видань.

### **Загальний висновок**

1. Дисертаційна робота **Коцюби Романа Богдановича «Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи»** є самостійною, завершеною працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати, що дають змогу вирішити актуальну педагогічну проблему розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи із застосуванням комп'ютерно орієнтованої методики у контексті потреб інформаційного суспільства й сучасних викликів, таких як глобалізація, спалах пандемії тощо.



Дисертаційна робота «Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи», її актуальність, зміст, обсяг та наукова новизна, теоретична та практична значущість, обґрунтованість наукових положень, вірогідність висновків, використані методи дослідження, якість оформлення та повнота викладу повністю відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року, а її автор Коцюба Роман Богданович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

**Офіційний опонент:**

**Доктор педагогічних наук, професор,  
завідувач кафедри іноземної філології,  
перекладу та професійної  
мовної підготовки**



**О.О. Павленко**

підпис д.пед.н., проф. Павленко О.О.

засвідчує

**Вчений секретар  
Університету митної справи та фінансів  
кандидат наук з державного управління,  
доцент**



**Т.М. Брус**